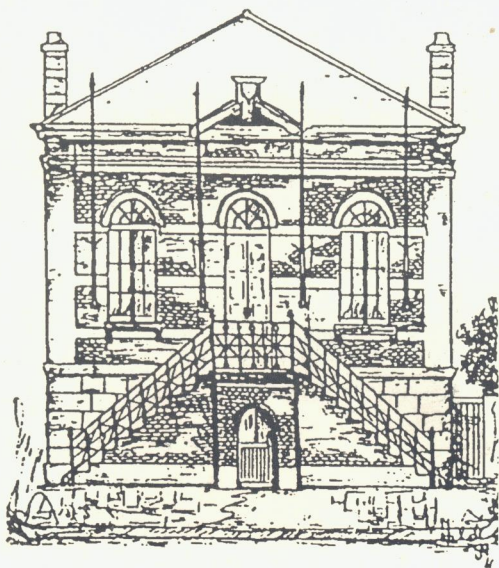

van wirskaante

orgaan van heemkondekring 'amalia van solms', baarle-herzog-nassau

jaargang 18, nr. 4
1 december 2003

Heemkundekring ‘Amalia van Solms’ houdt zich actief bezig met het erfgoed van onze gemeenten. Doel daarvan is:

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle te behouden en te beschermen
- de verzamelde gegevens beschikbaar te stellen

De kring verzamelt hiertoe informatie over velerlei onderwerpen uit het heden en verleden van Baarle, Castelné, Ulicoten en Zondereigen.

Heemkundekring ‘Amalia van Solms’

Het Heemhuis

Kerkstraat 4

2387 Baarle-Hertog (B)

Internet: www.amaliavansolms.org

Bankrelaties:

- Rabobank Baarle-Nassau e.o. rekening: 10.38.94.969
- KBC Baarle-Hertog rekening: 733-3023880-32

Overname van artikelen of gedeelten ervan is slechts toegestaan mits bronvermelding.

van wirskaante

Driemaandelijks tijdschrift
Heemkundekring 'Amalia van Solms'
Baarle-Hertog-Nassau

Redactie: Dré Moors, Gerrit de Jong, Piet van der Flaes, Antoon van Tuijl,
Herman Janssen en Peter Tuytelaars.

18de jaargang nr. 4

1 december 2003

INHOUD

Voorwoord	A. Jacobs	178
Karel van den Broek, een Zonderling	P. van der Flaes	180
Het jaar van de boerderij (4)	A. van Tuijl	184
In de voetsporen van pater Ladislav (5)	H. Janssen	188
Als de slager komt	E. Verbiest	203
Kerstmis 2003	A. van Eijl-v.d. Klashorst	208
Nederlandse benamingen voor kalendermaanden - Latijnse benamingen voor kalenderdagen	H. Janssen	209
Over kerkbanken pachten, te communiceren, bidden, wijwaoter en nog meer...	F. Willemsen	210
Merkwaardigheden (37)	A. van Tuijl	213
De Huismus	P. van der Flaes	216
Arme Amalia (46)	A. van Tuijl	219
Uitgelezen	C. Derks	220
Aanwinsten Bidoc (17)	L. Luiten	221
Wat was en wat komt	A. van Tuijl	222
Activiteitenkalender	A. Moors	226

Voorwoord

De afgelopen drie maanden hebben we een aantal prachtige heemkundige activiteiten georganiseerd. Hiervoor was een goede belangstelling vanuit leden en introducés. Dit geeft een goed gevoel aan de organisatoren om op deze wijze verder te gaan. De activiteitencommissie heeft de kalender voor volgend jaar alweer in concept klaar. Mocht je echter nog goede ideeën hebben, dan zijn deze altijd welkom. We kijken of ze nog in te passen zijn of we nemen ze mee naar het volgend jaar.

De lokale heemdag, die voor de elfde keer werd georganiseerd, was een groot succes. Het was een programma met bezoeken aan bedrijven en instellingen. Onze organisatoren weten altijd de juiste mix te vinden voor een geslaagde en leerzame dag. Vooral de kennismaking met de boomkwekerij, het enten en oculeren, was voor allen een bijzondere ervaring. Het restauratieve was, mede dankzij onze vaste sponsor (mevrouw Van Eijl), goed verzorgd. Organisatie: bedankt en tot volgend jaar op de twaalfde lokale heemdag.

Onze heemkalender is niet meer weg te denken uit de Baarlese gemeenschap. De werkgroep heeft ook dit jaar in september weer een prachtige kalender gepresenteerd. Thema is: "Mens en Dier". Heel wat mensen die iets hebben met dieren werden in beeld gebracht. Prachtige plaatjes, met een toepasselijke tekst geschreven door Antoon van Tuijl. Onze

verkopers zullen al wel bij U aan de deur zijn geweest want de verkoop startte begin oktober. Mocht U het vergeten zijn of was U niet thuis, dan kunt U nog altijd een kalender kopen in het Heemhuis. Alle kopers en verkopers: bedankt voor Uw ondersteuning.

In het kader van het “Jaar van de Boerderij” hebben we een fietstocht georganiseerd langs drie historische boerderijen in onze gemeente. Wij namen een kijkje bij Armeshof 2 in Ulicoten en bij Groeske 5 en 8 in Castelré. De eigenaren van deze historische boerderijgebouwen verdienen een heel groot compliment. Het zijn mensen die oog hebben voor het bouwkundig erfgoed van Baarle. Erfgoed waar we als gemeenschap erg zorgvuldig mee om moeten gaan. We werden zeer gastvrij ontvangen en kregen een goede uitleg hoe een en ander gerealiseerd was. Namens alle deelnemers: nogmaals onze hartelijke dank.

Op zaterdag 4 oktober hebben we onze nieuwe tentoonstelling “Grillige Grenzen” geopend. Dit is een reizende tentoonstelling van de provincie Antwerpen. Aan de hand van oude landkaarten en prenten worden de grillige provinciegrenzen van Antwerpen zichtbaar gemaakt. De opening werd verricht door de Bestendig Gedeputeerde, de heer Ludo Helsen. Hij schetste in zijn openingswoord de historie van de provincie Antwerpen zoals die op de tentoonstellingskaarten en panelen wordt weergegeven. Het zijn prachtige historische kaarten, die U beslist gezien moet hebben. Deze tentoonstelling loopt tot begin januari 2004.

Als we naar de komende activiteiten kijken, dan hopen wij op een ruime belangstelling voor onze Kerstanimatie op dinsdag 16 december a.s. in ‘De Steppe van Jeppe’. Een zeer sfeervolle avond met voordracht en zang en dit jaar een bijzonder koor. Een uitnodiging volgt.

En natuurlijk niet te vergeten: onze Nieuwjaarsreceptie op zondag 4 januari 2004. U bent hiervoor welkom in het Heemhuis vanaf 10.30 uur. Zoals U gewend bent, staat de koffie/thee met een lekkere warme wafel van Cel Gulickx voor U klaar. Het bestuur hoopt vele leden, sponsors en sympathisanten te mogen begroeten.

Ad Jacobs, uw voorzitter.

Karel van den Broek, een Zonderling

Piet van der Flaes

Halfweg de crisisjaren - de jaren dertig van de vorige eeuw - kwam deze man bij ons in de buurt wonen. Hij betrok het huis, gelegen op de hoek Fransebaan-Bredaseweg. Daar richtte hij in no time een kippenbedrijf op. Er werden vlak bij zijn woning een paar hokken geplaatst en recht tegenover ons kwam ook een groot hok. Ze waren zeer modern opgezet. Hij kocht bij ons een flinke hoeveelheid leghennen en kon beginnen. Het voeder werd geleverd door de Boerenbond. Wekelijks kwam die met paard en wagen langs om het bestelde af te leveren. Hij nam ook de huurders van de vorige eigenaar over en betrok zelf de twee voorste kamers van het huis. Al spoedig had hij de naam een vlotte betaler te zijn. De eieren werden bij hem afgenomen door een plaatselijke handelaar en opgehaald in kisten van vijfhonderd stuks.

Spaarcenten

Karel kwam uit Meer en was in de Noorderkempen befaamd om zijn schietkunst op zowel de handboog als de kruisboog. Hij had al een arbeidzaam leven achter de rug als landarbeider. Nu kon hij dit bedrijf oprichten van zijn spaarcenten en een erfenis van zijn beide ouders. Al zijn roerende bezittingen had hij op talrijke wedstrijden bijeen geschoten. Van zijn keukengerei tot aan de paardjesklok, het waren allemaal prijzen. De eieren die op zijn bedrijf werden geproduceerd, brachten drie tot vier cent op. Wij thuis zaten ook in de kippenhandel en kenden maar al te goed de ups en downs van dit vak. Bijna alle eieren gingen naar Duitsland via de eiermijn van Roermond. Er was voor Baarle een besluit genomen om de smokkel tegen te gaan door een aanzienlijke verlaging van de belasting op granen. De zaken gingen dus goed. Steeds meer mensen wilden kippen houden, zoals bijvoorbeeld in Ulicoten. Na de inval der Duitsers in 1940 ging het snel bergafwaarts. Men kreeg steeds minder voeder toegewezen met als resultaat steeds minder inkomen. Bij de Bevrijding hadden wij

zeggen en schrijven nog drie kippen over. Ook bij Karel was het van hetzelfde laken een pak.

Bedorven bok

Hij was inmiddels wat konijnen gaan houden en een paar geiten met een bok. In 1944 slachtte hij die laatste, stopte hem in een Keulse pot maar deed er veel te weinig zout bij. Toen dan ook op een bepaald moment enkele Duitsers zijn huis binnen kwamen, sloeg de stank van bedorven bok hen tegemoet. Ze bevalen hem de inhoud van de pot in de sloot langs de weg te deponeren. Toen begon het pas goed te stinken! Deze Duitsers waren officieren van een muziekkorps. Dat was onderdeel van de divisie die de frontlijn bezette van Hoogstraten tot aan het Hooghuis in Baarle. Ze moesten voor hun manschappen behuizing zien te vinden. Intussen werden vanuit Baarle dode en gewonde soldaten aangevoerd en bij Karel voor het huis uitgeladen. De Duitsers joegen Karel zijn huis uit en het erf af. Deze Herren vonden een paar kruiken Bols jenever en richtten een drinkgelag aan. Stomdronken vielen ze wat later op Karel zijn bed in slaap. Karel had in de loop der tijden flink wat vlooiën verzameld. Die deden zich nu ijverig te goed aan deze nieuwe slachtoffers. De Duitsers sliepen door van oververmoeidheid. Pas tegen het ochtendgloren kregen ze in de gaten wie hen die nacht gezelschap hadden gehouden! Ze strompelden naar buiten en gingen boven op de gesneuvelde kameraden staan urineren. Dit werd gezien door de bemanning van een kanon die zich juist op dat moment ging opstellen op het baantje dat naar de behuizing van de familie Spitters liep. De soldaten stegen af, namen de twee dronkelappen gevangen en brachten hen naar het Hooghuis. Daar werden ze hardhandig in de cel gesmeten. Advies werd gevraagd aan Generaal Reichert. Die kwam hen persoonlijk degraderen. De epauletten werden afgerukt en ze werden als gewone soldaten naar het Oostfront gestuurd. Daar zijn ze beide gesneuveld.

Het 88 mm-kanon werd later kapotgeschoten. Het heeft er nog lang gestaan. Intussen werden er door een vrachtwagen vele honderden zuurdesem-broden naar hier gebracht. Vele op de vlucht gedreven Alphense mensen hebben zich daaraan te goed gedaan. Overschot ging later naar de Broeders in de Katerstraat.

Heerlijke geur

Karel had de vervelende gewoonte om op de mesthoop, dicht bij de Bredaseweg, zijn behoefte te doen. De politie kwam bij hem langs en bracht hem aan het verstand dat de buurt hier niet van gediend was. Hij nam dit ter harte. In 1944 was bij ons in het kippenhok de familie Bos komen wonen. Vader werkte met twee zware paarden voor de Heidemij, waar Van de Rakt als voorwerker fungeerde. Zoals gezegd; Karel kweekte konijnen. Hij merkte eens dat er gestolen werden. Hij deed hiervan aangifte bij de veldwachter. Die fietste naar de familie Bos. Op het erf kwam een heerlijke geur hem al tegemoet. Hij lichtte het scheel van de pan. Twee mooie konijnenbouten lagen er in die grote pot te sudderen. Hij nam ze achtereen in beslag en bracht ze naar de rechtmatige eigenaar, Karel. Die heeft er overheerlijk van gesmuld.

Vet weg

Bij de familie Vermonden had men een varken geslacht. Het open gekapte dier hing aan de ladder. Daar kwam de familie Bos op bezoek. Na wat gebuurt te hebben vertrokken ze weer. Pa Vermonden ging nog eens buiten kijken en liep nog maar eens langs zijn varken. Het vet aan beide kanten was er uit genomen! Hij keerde op zijn schreden terug en schakelde de politie in. Die betrapte de familie Bos, bezig met het smelten van het vet en druk in de weer met het maken van kaoikes (kaantjes). De mensen van Bos kwamen uit Elkerzee en woonden daar in een krot van een huisje langs een

dijk. Dat bezat maar één deur. In de zomermaanden werd een big binnengeloedst en groot gebracht tussen de vier poten van de huiskamertafel. Men hoefde dus met het overschot van de maaltijd niet ver te gaan dragen.

Naamloos

Na de oorlog heeft Karel alleen voor zijn plezier nog enkele kippen gehouden. Dank zij de Noodwet Drees kreeg hij een klein pensioentje. Tegenover ons huis had de Provincie een grote zandhoop liggen voor het bestrooien van de weg in de winter. Karel, die niet zo goed meer ter been was, had op de achteras van zijn fiets een paar opstappers laten monteren. Maar hij bedacht een betere manier. Om op te stijgen, plaatste hij zijn fiets tegen die zandberg, klom naar boven, stormde dan de berg af, wierp zich in het zadel en reed naar Baarle. Dit liep niet altijd gesmeerd. Soms sloeg hij met fiets en al tegen de vlakke.

Op een gegeven moment werd hij ziek. Na een duchtige waspartij ging hij hemelen. Hij werd naamloos begraven op het kerkhof bij het Hooghuis.

Het jaar van de boerderij (4)

Antoon van Tuijl

Wij hebben in onze serie artikelen rond “2003, Jaar van de Boerderij” al enkele heel mooie in oorsprong agrarische bouwwerken gezien. Deelnemers aan wat wij onze “Boerderijenfietsstocht” noemden, zagen ze in volle werkelijkheid. Zowel bezoekers als gastheren en gastvrouwen waren zeer tevreden. Amalia als organisator natuurlijk ook. Dank aan allen die voor zo’ n goede sfeer zorgden.

In deze aflevering van Van Wirskaante rest ons nog één hoeve. Die bewaarden we tot het laatst om puur praktische redenen. Ze lag te ver uit de route om ze te bezoeken bij onze fietstocht. Daardoor kunnen we nu pas op bezoek bij de Familie Seegers, die sinds enige tijd in “Bayenshof” woont op Klein Bedaf 5.

Voorgeschiedenis

Een zekere Bayens is als rentmeester in dienst bij een heer van adel in Goirle. De kalender wijst aan: het eerste deel van de negentiende eeuw. Als de edelman op zekere dag te paard een rit maakt, gaat er iets fout. Zijn paard slaat op hol en de edelman verongelukt dodelijk. Dat is triest voor hem, maar ook voor Bayens. Die komt zonder werk en staat voor een nieuw begin. Dat vindt hij in Baarle. Hij koopt grond op Klein Bedaf en bouwt er een boerderij. Dat kost tijd, vooral ook omdat hij zelf de stenen bakt. Gevelstenen in terracotta vermelden het jaartal 1928. Andere gegevens zeggen dat de boerderij in 1932 in gebruik genomen wordt. Vanaf dan woont de Familie Bayens in Baarle (foto 1). Een dochter neemt op een bepaald moment het bedrijf over. Ze trouwt met Kees Martens. Hun dochter volgt hen daarna op haar beurt weer op. Door haar huwelijk komt Gerardus Adriaansen op de boerderij. Gerardus komt van Alphen, waar hij in 1859 geboren werd. In 1927 volgt zoon Kees zijn vader op en een generatie later (in 1955) doet Piet dat ook weer. Piet heeft wel kinderen maar geen opvolger voor de boerderij. In 2002 komt de “Bayenshof” in handen van Jes Seegers.

Zo komt er een eind aan 127 jaar verbintenis tussen “Bayenshof” en de Adriaensens.

Belang van het erf

“2003, het Jaar van de Boerderij” vraagt aandacht voor historisch waardevolle boerderijgebouwen. Maar dat niet alleen. De organisatoren vragen ons nadrukkelijk ook om te zien naar het totale complex: boerderij, schuur, karschop, kippenhok, gemak of huiske, bakhuis, varkenskot en bijenhal. Het kan er allemaal bij horen. Zulke complete erven zijn uiterst zeldzaam. We moeten nog een stap verder. Aandacht wordt ook gevraagd voor het erf, de bloemhof, de moestuin, de boomgaard en de bleek. Het is vanuit cultuurhistorisch oogpunt gezien allemaal even belangrijk. Het geheel van al de genoemde elementen vertelt namelijk hoe onze voorouders op

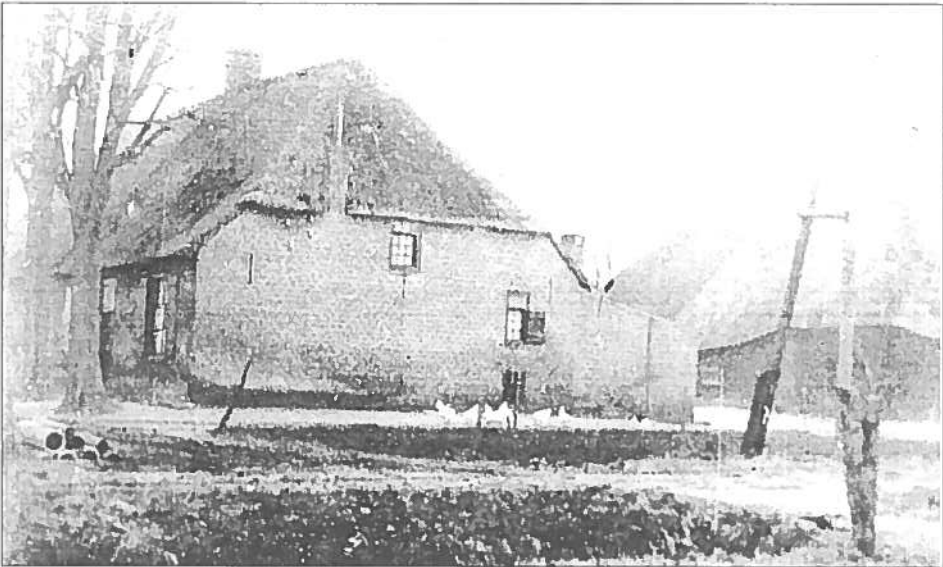

Foto 1: Boerderij in oorspronkelijke staat, compleet met originele Vlaamse schuur

Foto 2: Doorgesloten beukenhaag die vroeger de boomgaard afbakende

het platteland leefden. In dit artikel gaan we naar Klein Bedaf 5, juist vanwege de kwaliteiten op dit gebied.

Zichtbare structuur

De boerderij zelf is interessant. Zo is ze de laatste in Baarle die nog van oorsprong een rieten dak heeft. De oude Vlaamse schuur is verdwenen. Ze maakte plaats voor een meer moderne, maar evengoed kenmerkend voor onze streek. Het bijzondere van “Bayenshof” is het feit dat de oorspronkelijke indeling van erf en tuin perfect herkenbaar bleef. De oude beukenhagen

die de verschillende delen omzoomden, zijn namelijk blijven staan. Ze tekenen het oude patroon mooi uit. Al ruim dertig jaar zijn ze niet meer geknipt. Daardoor zijn de beuken gaan doorgroeien tot bomen. Door concurrentie vallen er hier en daar wel eens gaten (foto 2). Bij de ontginning van de eigendom, is de uiterste grens van de landerijen sterk zichtbaar gemaakt met een lange houtwal. Ook die is al zeer geruime tijd niet meer als zodanig beheerd. Daardoor schoot een aantal eiken door. Ze ontwikkelden zich tot stevige bomen (foto 3).

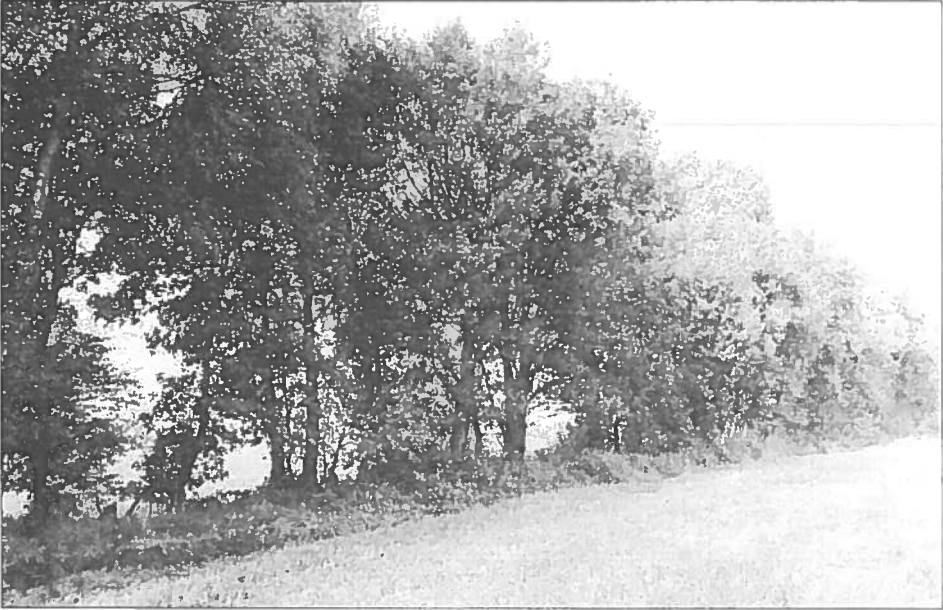

Foto 3: Houtwal als begrenzing van de landerijen

“Bayenshof” heeft een erf met een hoge agrarisch-cultuurhistorische waarde. Dank zij de vroegere bewoners is dit allemaal bewaard gebleven. Aan de nieuw bewoners zal het niet liggen. Zij zijn zich van die waarden ten volle bewust.

Met dank aan de Familie Seegers en aan Karel Geerts.

In de voetsporen van pater Ladislas (5)

Herman Janssen

“Wij zaten daar in Dixmuide onder die bommen die ge een oogenblik boven uw hoofd ziet hangen en dan uw graf boren met helsch lawijd en wij hadden geen bommen om weer te werpen. ’t Was een ramp: den eersten dag had de divisie honderd man buiten slag en voor den hulppost lagen de lijken opgestapeld in lange reken. ’t Was tijd dat wij afgelost wierden, want ik was ziek van vermoeidheid. Toen onze bommen weergekeerd waren, herbegonnen die helse gevechten, de eene wil voor den anderen niet onderdoen. ’t Is in die omstandigheden dat *onze meester* met zijn divisie ons afloste. Toen hebben wij malkander gezien, ik keek hem nog na toen hij optrok ginder naar die hel waarin hij weldra omkwam met tal van kameraden.”¹

Emiel Van Dijck (1886-1916)

“Zeer heerlijk afgetakeld, doodlijk moe en afgelost door het derde legerkorps, ontmoette ik *een dorpsgenoot*. Met zijn berrie trok hij op. Die berrie was voor zijn eigen lijk, eilaas voor vrouw en kroost!”²

Emiel Van Dijck

“Onze meester” en “een dorpsgenoot” naar wie in bovenstaande teksten wordt verwezen, is Zondereigenaar Emiel Van Dijck: “Een hoogbegaafde onderwijzer, flink, met de edelste gevoelens van toewijding, opoffering en vaderlandsliefde in zijn hart. Sympathiek uiterlijk, warm en gloedvol woord,

De familie Van Dijk. Onderaan v.l.n.r.: Anna, moeder Louise Van Dijk-Verschueren, vader Jaak Van Dijk en Emma. Bovenaan v.l.n.r.: Dina, Gust, Josephine, Marie, Jos en Emiel.

kalme redenering, hoog ideële levensopvatting, gezellige omgang, blijheid, levenslust, plichtbesef, moed, gewetensvolle plichtsbetrachting, liefdevolle gehechtheid aan familie, ware vroomheid, held in de hoogste betekenis van het woord.”³ Wie was de man die al deze kwaliteiten in zich verenigde?

Ouders

Emilius Cornelius Van Dijk werd in Zondereigen geboren op 29 september 1886 als zoon van Jaak Van Dijk (1852-1923) en Louise Verschueren.

V.l.n.r.: René Moreau, Emiel Van Dijck, Fons Christiaens en P.J. Cornelissen. René en Emiel sneuvelden op dezelfde dag. Fons was een paar maanden eerder overgeplaatst naar het ziekenhuis van Rouen, waar hij werd tewerkgesteld in afwachting van een oogoperatie. Hij was blind aan één oog, een letsel opgelopen aan het front.

Jaak was afkomstig van Wuustwezel. Zijn grootvader was landbouwer en had naar 't schijnt dertien zonen. Die "Van Dijcken" zwermden vervolgens uit over heel de Noorderkempen.⁴

Begin 1878 kwam Jaak als onderwijzer in Zondereigen terecht. Hij volgde meester Cornelis Dierckx op, die een jaar eerder gestorven was. Meester Van Dijck logeerde in herberg De Pelikaan (nu het Schuttershof). Daar maakte hij kennis met Louise, een dochter van herbergier Jan Verschueren. Jaak en Louise trouwden met elkaar en vestigden zich tegenover de toenmalige gemeenteschool (nu brandweerkazerne) in het "schoolhuis" (nu parking naast het Schuttershof).⁵ Daar werden hun acht kinderen geboren: Emiel, Gust, Dina, Marie, Josephine, Jos, Emma en Anna. Er kwamen tien

kleinkinderen, waarvan er zeven nog in leven zijn. Marie had vijf kinderen, Emiel had er twee en Anna drie.⁴

Onderwijzersfamilie

Vader Jaak, moeder Louise, Emiel zelf, zijn vrouw Marie, broer Jos, dochter Louise,... maar liefst 26 leden van de familie vonden een job in het onderwijs, uiteraard niet allemaal in Zondereigen.⁴

Tot 1905 had Zondereigen slechts één school: een gemengde gemeenteschool met één lokaal, verdeeld in “de grote kant” en “de kleine kant”. Op het lesprogramma stonden lezen, schrijven en wat rekenen. Omdat de schoolplicht nog niet was ingevoerd, ging men vooral in de winterperiode naar school. Tijdens de zomermaanden hielpen de grotere kinderen op de boerderij. Heel wat leerlingen bleven na verloop van tijd weg uit de klas om te werken als koeter (kleine knecht). Zo’n kleine knecht deed allerlei licht werk zoals koeien melken, boodschappen doen, hakken, wieden, enzovoort. De schoolse kennis van de schoolverlaters was eerder beperkt en de meester werd dikwijls gevraagd om te helpen met de briefwisseling. Na de komst van de zusters Annonciaden in 1905 gingen de meisjes naar een aparte school. Louise, de moeder van Emiel, gaf toen handwerkles in de meisjesschool.⁵

Jeugd en huwelijk

Van Emiel’s jeugdijaren is niet veel gekend. Opmerkelijk detail is dat Emiel zijn communiefeest vierde samen met Mieke Van Beek (zuster Rumolda). Zij “paarden” omwille van de grote afstand tussen Ginhoven en het dorp. Omstreeks 1905-1906 behaalde Emiel zijn onderwijzersdiploma aan de normaalschool in Mechelen. Daarnaast was hij ook in het bezit van een pianodiploma. Op muzikaal gebied was hij zeer begaafd, net als zijn vader. Emiel volgde hem op als koster van de St.-Rumolduskerk.⁴

Emiel was vrijgesteld van legerdienst omdat hij in 1906 werd vrijgeloot met het nummer 36.⁶ Omdat er op dat moment geen oorlogsdreiging was, nam hij op 17 juni 1906 de plaats in van een dorpsgenoot die kostwinner was van een arm gezin. Volgens zijn nakomelingen zou Emiel zonder het vervullen van die legerdienst niet gemobiliseerd zijn geweest bij het begin van de oorlog (en dus ook niet gesneuveld). Deze redenering klopt niet helemaal omdat de vrijstelling van legerdienst bij loting slechts van toepassing was in vreedetijd. Volgens een ander verhaal zou Emiel eerst zijn afgekeurd omwille van zijn slechte ogen.⁴ Na het vervullen van zijn legerdienst in Antwerpen werd Emiel secretaris van de onderwijzerskring “Onder Ons”, tot hij op 1 februari 1909 ter vervanging van zijn vader als hoofdonderwijzer werd aangesteld in Zondereigen.⁷

Vader en moeder gingen met pensioen en verhuisden naar de overkant van de weg. Omdat moeder jaarlijks maar 70 frank pensioen trok, hield ze een winkeltje open. Emiel Van Dijk bleef in het “schoolhuis” wonen en trouwde in 1912 met Marie Vermeiren, een onderwijzeres uit Borgerhout. Ze hadden mekaar voor het eerst ontmoet op de kermis in Wuustwezel. Samen kregen ze twee dochters: Maria (1913-1988) en Louise (°23 februari 1915).⁴ Het huwelijksgeluk was van korte duur. Dochtertje Maria was slechts tien maanden oud toen Emiel op 1 augustus 1914 werd gemobiliseerd. Zijn vrouw was toen drie maanden zwanger.

Eerste Wereldoorlog

Op 3 augustus 1914 trok Emiel met de ambulancecolonne van de derde legerafdeling langs de hoogte van Bellaire in Luik naar het fort van Barchon. Daarna volgde een lange en gevaarlijke tocht van de Maasforten naar de Antwerpse vesting.³

“Tijdens de bestorming van Antwerpen reeds onderscheidde hij zich als ziekendrager in de loopgraven. Hij was heldhaftig van natuur en de aandrang van zijn edel hart noopte hem tot weldoen, tot troosten, opbeuren en verplegen... Nog herinner ik mij den dag dat het mij gegund was hem naar zijn geboortedorp te vergezellen, waar wij eenige uren verlof kwamen doorbrengen. Nooit zal ik uit het geheugen verliezen hoe de brave menschen van Zondereigen hun meester met groote blijdschap kwamen begroeten, hoe zijn woorden met begeerigheid, met vertrouwen werden onthaald, hoe in de kerk tranen in de oogen welden bij zoo menige toehoorders wanneer onze vriend met zijn heldere stem den Credo zong. Ik herinner mij nog de blijde jubelende vreugde van die liefdevolle echtgenoot, van die gelukkige ouders.”³

Emiel van Dijk schrijft een brief in de Dodengang bij Diksmuide, kort voor zijn overlijden.

“Toen er tijdens den terugtocht van het leger uit Antwerpen hevige gevechten geleverd werden bezuiden de Moervaart, werden er in de colonne een tiental brancardiers gevraagd om de achtergebleven gekwetsten te gaan ophalen. Wij boden ons samen aan en in bliksemsnelle vaart trokken wij met een zestal auto's naar Lokeren, waar onze vriend weer onder al zijn makkers uitmuntte om hulp te verleen en zich overal te begeven waar de nood dringend was. 't Is voor onze arme bloedende jongens, zegde hij! Slechts nadat de bruggen over de vaart opgeblazen waren, trok de kleine colonne

westwaarts om de terugtrekkende legerafdeelingen over de vaart van Terneuzen te vervoegen.”³

De schoonmoeder van Emiel vond met vluchtende familieleden uit Borgerhout onderdak in het schoolhuis. Emiel’s echtgenote had zijn klas overgenomen en omstreeks de bevalling werd Marie tijdelijk vervangen door haar moeder.⁴

Plechtigheid voor het gemeentehuis van Baarle-Hertog ter nagedachtenis aan Emiel Van Dijck (19 juni 1916).

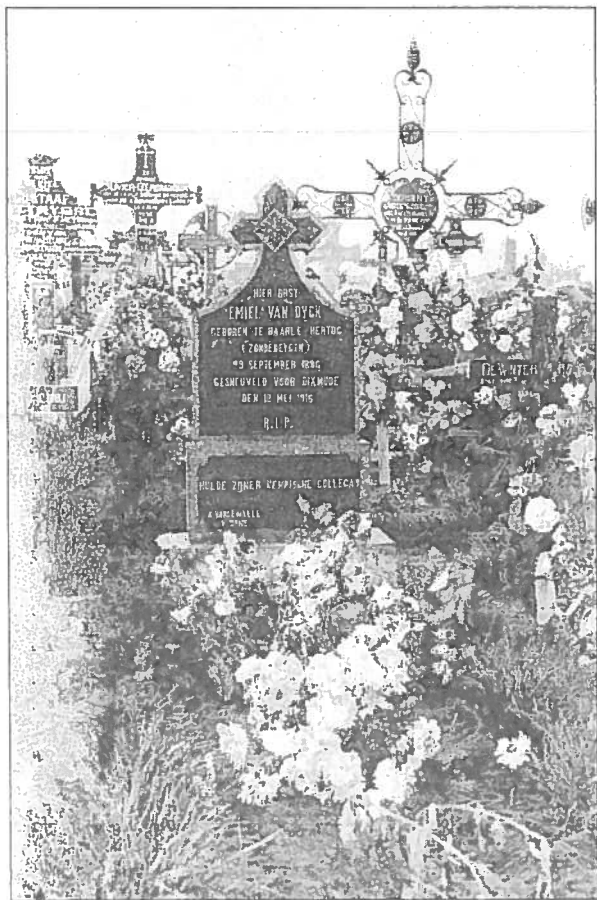
Marie had ooit Duitse les gegeven. Dat kwam van pas. Geregeld werd haar hulp ingeroepen als er problemen waren met ingelegerde manschappen. Zelf bleef ze ook niet van inkwartiering gespaard. In het schoolhuis logeerde een Pruisische commandant. Een kwaai, zo werd beweerd. Marie was bang van hem en hield de binnendeuren goed gesloten. Gelukkig bleef hij niet lang. Hij werd vervangen door een commandant uit Beieren. Die was sympathieker en maakte zich populair door het uitdelen van chocolade.⁴

Marie moest bevallen begin februari en Emiel was lange tijd ongerust omdat hij zonder nieuws bleef. Dat kwam ook omdat Louise drie weken te laat geboren werd. De familie beweert dat de commandant “de draad heeft afgezet” toen de bevalling zich aankondigde, om de overkomst van dokter Govaerts uit Baarle-Hertog mogelijk te maken. Dat is een merkwaardig verhaal, omdat de grens met Nederland pas medio 1915 volledig was afgesloten met een elektrische draadversperring. Zondereigen zou bijgevolg al in een vroeg stadium van Baarle-Hertog zijn geïsoleerd. Hoe het ook zij, dokter Govaerts kwam te laat voor de bevalling. Louise was al geboren. De dokter meldde het goede nieuws aan Emiel. Zijn brief bereikte de Westhoek op 4 maart 1915, negen dagen na de geboorte.⁴

Als baby was Louise zwak en haar vader was zeer om haar gezondheid bekommerd. De contacten tussen Emiel en het thuisfront verliepen vlot, ook na het plaatsen van de elektrische draad aan de grens. Alle brieven werden over de grens gesmokkeld. Tante Marieke maakte hoeden en die werden samen met een brief in een hoedendoos verpakt en naar een kozijn in Nederland gesmokkeld. Van daaruit werd de brief naar Emiel doorgestuurd. Zijn antwoorden werden langs de omgekeerde weg thuisgebracht.⁴ Aan de Zondereigense draad zouden drie mensen verongelukt zijn.⁸ Eén van hen was Jaak Verstraelen van de Heikant.⁵

Louise Van Dijk heeft twee dozen met brieven van haar vader bewaard. Emiel schreef nooit over het oorlogsgebeuren. Hij wilde zijn vrouw niet verontrusten en de militaire censuur verbood de soldaten daarover te schrijven. Brieven konden onderweg immers onderschept worden.⁴

Emiel was graag gezien, ook in de loopgraven. Eens had zijn compagnie hem voorgedragen voor een medaille, een verzoek dat door zijn oversten werd afgewezen. Daarop maakten de soldaten zelf een ereteken dat hem plechtig werd overhandigd.⁴

Vlaams heldenhuldekrus, geschonken door zijn collega-onderwijzers.

Dood

“Het was aan den IJzer, als brancardier bij de eerste compagnie, derde bataljon van het negende linieregiment, dat hij te midden van de vreeselijke Octobergevechten en gedurende anderhalf jaar lang de volle maat van zijn

Het leven aan het front was zwaar. Op een bepaald moment vroeg Emiel zijn overplaatsing aan omdat hij in de Dodengang voortdurend last had van keelpijn. Die overplaatsing werd hem geweigerd. Zijn overste liet hem weten: “Ik kan niets, ik mag niets en ik zal er niets aan doen... omdat ge Vlaming zijt.”⁴

Ook psychisch had Emiel het moeilijk tussen de doden en de gewonden. Op sommige momenten was hij zelfs depressief. Een paar keer ontmoette hij zijn broer Gust, die aalmoezenier was in Frankrijk. “Ik zal ze niet meer zien,” wist hij te vertellen over zijn familieleden. “Hij heeft het maar al te best geraden.”⁹

heldenmoed zou toonen... Zijn dienstvaardigheid, minzaamheid, goedhartigheid en kalmte hadden hem de harten gewonnen van de jongens van zijn compagnie zoodanig dat hij wellicht de hoogst gewaardeerde persoon was van gansch zijn groep. De jongens hadden hem naar de gevaarlijkste punten zien ijlen onder hevige beschieting om hulp te brengen, om te verplegen, om te troosten, weg te brengen. Vele levens heeft hij gered terwijl hij edelmoedig het zijne ten pand stelde. De jongens noemden hem ‘meester’ en zij kwamen tot hem als kinderen vol vereering en vertrouwen.”³

“De oversten ook hadden zijn schitterende hoedanigheden op prijs gesteld. Hij werd op het dagorder van het leger vermeld om zich verscheidene keeren tijdens een vreeselijk bombardement in de verbindingsloopgraven begeven te hebben om daar gewonden en stervenden bij te staan en weg te halen. Korte tijd nadien werd hij op het slagveld korporaal-brancardier benoemd. Het Oorlogskruis en de Leopoldsorde konden op geen edeler borst prijken dan op de zijne.”³

Emiel bracht zijn verlof vaak door in Kaaskerke, bij een schoenmaker. Die had een vrouw met korte benen. Ze was een dwerg. Lang na het beëindigen van de oorlog gingen Marie en haar dochters hen opzoeken. Ze werden hartelijk onthaald maar verstonden nauwelijks wat er gezegd werd. De secretaris van Kaaskerke kwam het dialect vertalen.⁴

Enige dagen voor zijn dood was Emiel te biechten geweest en op 10 mei ging hij ter communie in de kerk van Alveringem. Daags voor zijn overlijden had Emiel tegen de schoenmaker gezegd dat hij een slecht voorgevoel had. Hij wist dat hij niet zou terugkeren.¹⁰

Zijn vriend P.J. Cornelissen was bij hem in de nacht van 11 op 12 mei: “Sedert mei hebben wij eenen nieuwen secteur overgenomen. De Duitschen,

die slechts eenige meters van ons liggen, beschieten onze loopgrachten met bommen van alle kaliber, wier moorddadige werking verschrikkelijk is. Den 12den mei moest onze compagnie de voorposten leveren. Den 11den 's avonds hadden wij stand genomen. Den nacht brachten wij grootendeels door met klappen. Ik herinner mij nog hoe Emiel met liefde sprak van zijn teerbemide vrouw en zijne lieve kinderen, want hij kwam juist een brief te ontvangen van Mr. De Bont of Bonte van Baarle-Hertog. Deze heer had nog met zijn vrouw gesproken eenige dagen voordien.”¹⁰

“Den 12den, rond half vijf 's morgens, vliegt de eerste bom de lucht in en met een helsch gekraak ontploft hij op eenige meters van onze loopgracht. We maken ons gereed om wat achteruit te trekken buiten bereik der bommen. Maar helaas! Een tweede bom valt juist voor onzen abri. Een plank wordt afgerukt en honderden scherven vliegen binnen. Emiel werd getroffen in het hart, viel ten gronde en ademde spraakloos nog eenige seconden; intusschentijd ontving hij de absolutie van E.H. Stassin alsook het Heilig Olijfsel. De dood had haar werk verricht. Mijn andere vriend, René Moreau, werd ook getroffen en stierf een uur later. Wij lagen met zeven man in het abri. Drie ervan werden getroffen; Emiel en René doodelijk en een soldaat lichtelijk.”¹⁰

“Hij stierf als martelaar in de beoefening zijner taak van liefde en opoffering, in volle borst door een bombscherf getroffen vóór Dixmuiden, het land der dood. Nog verhelderde na zijn verscheiden een glimlach zijn gelaat als ware hij heengegaan met de visie der onsterfelijkheid voor de oogen... Groot was de verslagenheid in de compagnie, waarin hij slechts vrienden telde en ontelbaar zijn de bewijzen van genegenheid die mij voor hem zijn aangeboden.”³

“Onze dooden worden vervoerd gelijk de gekwetsten en op groote soldatenkerkhoven begraven in onze vrijgebleven dorpen, met muziek en

Monument voor de Zondereigense gesneuvelden van WO1.

kerkelijke plechtigheden. En onder den lijkdienst maken soldaten de haag nevens de doorkisten, helm op den kop en de geveldde bajonnet op 't geweer.²¹

De brancardiers van zijn regiment legden een kroon neer op het graf van Emiel. Zijn Kempische collega-onderwijzers aan het front zorgden voor een Vlaams heldenhuldekruis met daarop de letters AVV en AVK: Alles Voor Vlaanderen, Vlaanderen Voor Kristus.¹⁰

Kinderen en kleinkinderen van Emiel op bezoek bij het graf in Adinkerke.

“Op 19 juni geschiedde te Zondereygen om elf uren een plechtige dienst opgedragen tot lafenis zijner ziel, waarin al de parochianen, een menigte kennissen en een groot getal onderwijzers tegenwoordig waren. Na de dienst werd er eene schone lijkrede uitgesproken die bij velen tranen deed vloeien. Ook te Baarle-Hertog werd diezelfde dag een plechtige dienst gedaan.”¹¹

Na de oorlog

Toen de oorlog voorbij was, waren er twee grote rondedansen op de straat ter hoogte van het schoolhuis: één met kinderen en een groep met boeren en boerinnen. Marie Van Dijck-Vermeiren deed niet mee. Er was voor haar dan ook weinig reden om te vieren.⁴

In het begin van de jaren '20 werd een twintigtal Hongaarse kinderen in Zondereigen opgenomen om aan te sterken.⁴ Naast de kerk werd een gedenkteken geplaatst met daarop de namen van drie Zondereigense oorlogsdoden: Lodewijk Van den Heuvel († Herstal, 1914), Emiel Van Dijck en Frans Jespers († Brussel, 1919).

Toen kort na de oorlog een nieuwe onderwijzer werd aangesteld (Jos Van Dijck, de jongste broer van Emiel), ging Marie Van Dijck-Vermeiren lesgeven bij de zusters. Na een tijdje werd haar plaats ingenomen door een zuster en verhuisde Marie met haar twee dochtertjes naar haar moeder in Borgerhout. Even werkte ze bij een bank en daarna vond ze terug een plaats in het onderwijs.⁴

Toen de militaire overheid alle Vlaamse zerken van het kerkhof in Adinkerke wou verwijderen, tekende Marie beroep aan. Tijdens een droom zag ze machines over het kerkhof rijden en werden de zerken verbrijzeld. Graftschennis was dat! 's Anderendaags reden ongeruste familieleden naar de kust om vast te stellen dat de nachtmerrie was uitgekomen. Het leger plaatste uniforme zerken, ongeacht de bezwaren van de nabestaanden.⁴

Kerk van Alveringem, waar Emiel kort voor zijn overlijden nog ter communie ging.

Bronnen (aanwezig in het archief van onze Werkgroep Zondereigen):

- 1: Oorlogsdagboek, pater Ladislas Segers.

- 2: Bardenlied op Belgisch Leger, pater Ladislas Segers.
- 3: Theo Strauven, lijkrede geschreven in Le Havre op 20 mei 1916, voorgelezen na de plechtige dienst in Zondereigen op 19 juni 1916, gepubliceerd in Baarl's Nieuws- en Advertentieblad op 8 juli 1916.
- 4: Interview met Louise Van Dijck, 23 augustus en 19 september 2003.
- 5: Een Eeuw Zondereigen, Herman Janssen e.a.
- 6: Militair zakboekje van Emiel Van Dijck.
- 7: Brief van Kring "Onder Ons" d.d. 24 april 1909.
- 8: Zondereigen in de loop der tijden, pater Ladislas Segers.
- 9: Ongedateerde brief van Gust Van Dijck aan zijn ouders.
- 10: Brief van P.J. Cornelissen aan August Van Dijck d.d. 27 mei 1916.
- 11: Brief van pastoor Ghysels aan Gust Van Dijck d.d. 11 juli 1916.

Heb je zin om Emiel's graf te bezoeken en om in Adinkerke en Ieper hulde te brengen aan zijn dienstbaarheid als Rode-Kruismedewerker? Wil je mee op zoek gaan naar de littekens van de Eerste Wereldoorlog en luisteren naar de verhalen van dorpsgenoten die erbij waren? Schrijf dan snel in voor onze driedaagse heemreis "In de voetsporen van... pater Ladislas". Er zijn nog een paar plaatsen vrij. Meer informatie vind je in het Heemhuis of op onze website www.amaliavansolms.org (activiteiten, vooruitblik).

Als de slager komt

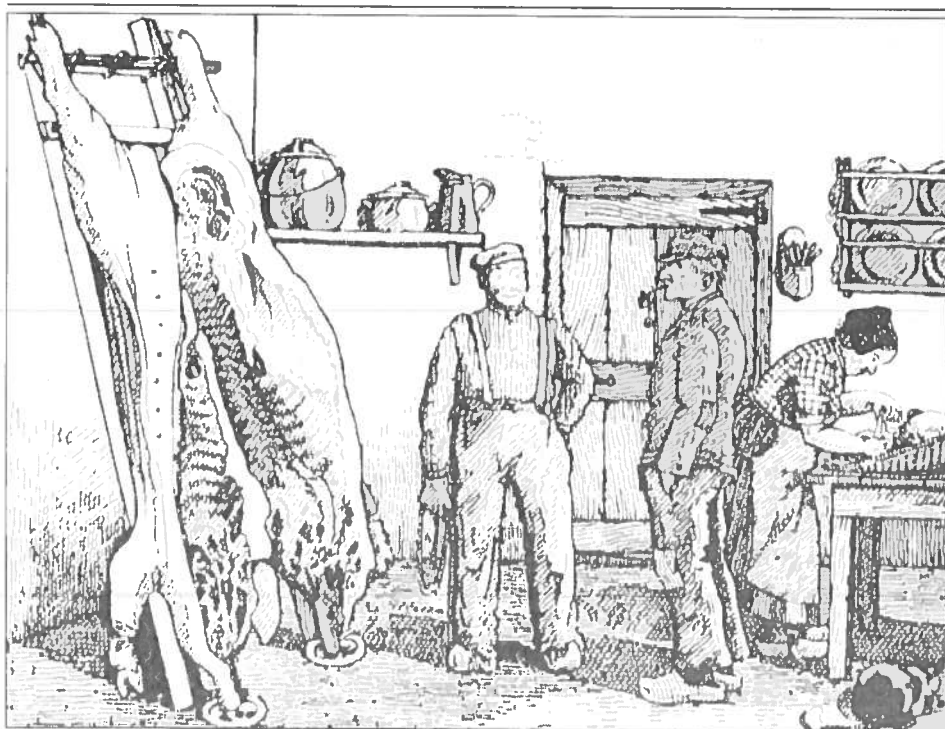
Els Verbiest

Met St-Maarten, op 11 november, is de slachttijd aangebroken. Vandaar: “Op St-Martijn, slacht de arme zijn zwijn.” Hoe arm de boer ook was, hij mestte elk jaar minstens één varken vet. Een zwijn is een alleseter die weinig kost en de familie voorziet van goedkope, calorierijke vetten en vlees. Het slachten was een gebeurtenis van formaat. Het gebeurde op het erf en de hoofdrolspeler was ongetwijfeld de slachter. Bij ons in Zondereigen was dat o.a. Jos Dufraing, als opvolger van zijn vader en grootvader. Zijn laatste varken slachtte Jos in 1993, op 76-jarige leeftijd.

Slachten heeft Jos nooit graag gedaan. “Het was noch mijn roeping, noch mijn hobby,” zei Jos, “maar het hoorde bij mijn kostwinning.” Hij slachtte van eind oktober tot april, soms tot acht varkens per dag. Het was het drukst in de winter omdat door de koude het vlees dan het best bewaarde.

De dag van het slachten moest het varken nuchter blijven, niet brits of berig (bronstig) zijn en ook niet gestresseerd want daardoor lagen de darmen in het water; het werkte handiger als de darmen droog waren. Op het erf werd vlakbij het varkenshok stro gelegd. Het varken werd uit zijn hok gelokt en meteen neergelegd met een koord aan zijn poot. De slachter zette zich schrijlings op het dier gaf het een klop met de hamer of stak het met een vlijmscherp mes in de ader boven de luchtpijp. Een spannend moment... Een diepe kom werd onder de keel gehouden om het bloed op te vangen. Het warme bloed werd geroerd om het af te koelen en om het stollen tegen te gaan. Dan werd er zout ingedaan en kon het in de kelder tot de volgende dag.

Eerst werd het varken grondig met koud water gewassen, wat niet prettig was voor de slachter. Sommige slachters schroeyden het haar van de huid van het varken met een brandende bussel stro. Jos echter overgoot de huid met veel heet water en schraapte ze schoon met een enorm scherp mes zodat de haren eraf gingen met vel en al.

Het varken werd op een tafel of op een ladder gelegd om het verder te bewerken. Eerst ging de kop eraf. Die werd doorgekliefd, de oren moesten eraf, de tong eruit en ook de hersenen. Velen vonden de hersenen een lekkernij en stonden met het pannetje en het klontje boter erin al klaar om die op te vangen en onmiddellijk te bakken. Nadat de poten eraf waren, verwijderde men de ingewanden. Lever, hart, niertjes en longen werden bijgehouden. De dunne darm moest nog dienen om pensen en worsten te maken. De “gatdarm” (endeldarm) werd zuiver gemaakt en achteraf verkocht als vuldarm voor leverworst. Het middenrif of lies (een laag vet tussen de borstholte en de buikholte), dat soms zeer dik kon zijn, werd gemalen en later gesmolten. Het darmnet werd losgemaakt en op een tafel uitgespreid. Hierin werden stukjes lever gerold. Achteraf werden deze brokjes gebakken. Het net vormde een krokant, zoetig laagje rond de lever: een delicatessen.

Dan werd het varken op de rugzijde gedeeltelijk opengekapt om met de poten op een ladder vastgemaakt te worden. Zo werd het rechtop tot de volgende dag in een schuurtje of onder “de luiŕ” (het afdak) gezet om het te laten opstijven. Dan was het tijd voor een borrel (meestal jenever) en kreeg iedereen die het wou een stukje van de hersenen of de lever te eten.

Het slachten van het varken en al de drukte die ermee gepaard ging, was een hele belevenis voor de kinderen. De slager met zijn gordel vol messen maakte indruk. De varkensblaas werd heel vroeger te drogen gehangen en diende als speelbal (zelfs voetbal) voor de kinderen.

’s Anderendaags kwam de slager terug om het varken te versnijden en te pekelen. Sommige stukken werden gebakken of gekookt, in stenen potten gelegd en overgoten met vet of ze werden gesteriliseerd. Later werd alles ingevroren in de diepvriezer. Bij sommige mensen werd ook een varkenskermis gehouden. Dan nodigden ze de beste vrienden uit en werd er heerlijk gegeten van “de frikadellen en de kotteletten”.

Een varken dat vetgemest was, woog tussen de 150 en 200 kg. Nu willen ze geen vette varkens meer en slacht men ze al bij een gewicht van 110 kg. Jos slachtte ooit een varken van 480 kg (bijna een halve ton) met een laag echt vet spek van wel 10 cm dik. Hij slachtte runderen, schapen, geiten en paarden. Van deze laatste werden enkel de hespen en de biefstukken bewaard, de rest werd verkocht aan de “saucissenfabrieken”. Bij de zeugen waren na de winter de rugharen soms wel 10 cm lang. Deze werden met een speciale spijker in plukjes uitgetrokken, gedroogd en verkocht voor het maken van borstels.

De hespen en het spek van het varken bleven een maand in het pekelvāt en werden nadien gedroogd of gerookt. Dat gebeurde in de open haard of in de schoorsteen. Je moest weten wat je deed met het vlees of je kwam voor verrassingen te staan. Zo wilde een boer in de zomer een gerookte hesp uit de schoorsteen halen, maar hij kwam tot de akelige ontdekking dat hij alleen de gedroogde buitenkant overhield. Van binnen hadden de muizen de hesp helemaal leeggegeten.

Het zwijn mag er zijn. Ongeveer alles van dit beest kan binnengespeeld worden. Te beginnen met de hammen natuurlijk. Het inzouten, drogen en roken van hammen zou afkomstig zijn uit het oude Gallië of uit Germanië. Op grote feesten kwam het eerste stuk van de ham toe aan de dapperste onder de aanwezigen. Uiteraard vond elke krijger van zichzelf dat hij de meeste moed had en werd er vaak op leven en dood gevochten op dergelijke etentjes.

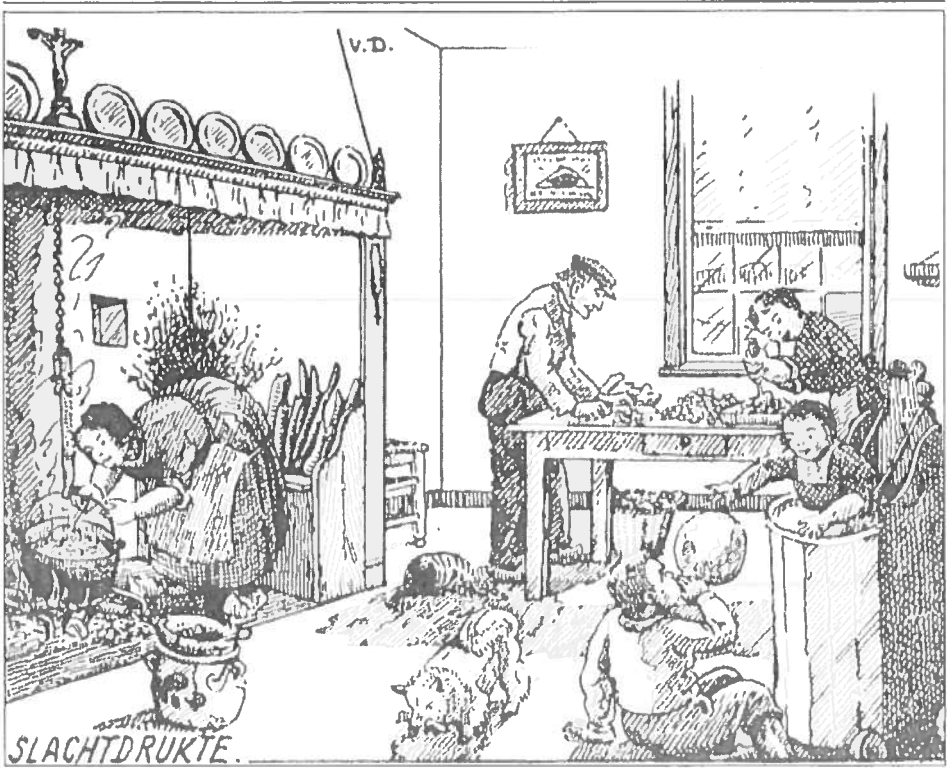
Naast gewoon vlees of spek werd er ook orgaanvlees en slachtafval gegeten. Hun vreemde oorsprong, hun bijzondere geur en smaak en de onbekendheid met slachtafvalproducten waren gedurende eeuwen de reden dat men ze functies toeschreef die erbij pasten. Ze leren ons o.a. dat het eten van het hart of de hersenen van de overwonnen vijand een manier is om diens deugden toe te eigenen. Primitieve volkeren menen dat menstruatiebloed afkomstig is van de lever. Een jonge vrouw die te graag lever eet, gedraagt zich als een vrouw die de menopauze gepasseerd is. Dit alles lijkt vreemd. In 1372, in de Sint-Bartholomeusnacht, aten mensen (geen kannibalen) de lever en het hart van de uitgemoorde Hugenoten en maakten ze ragout van de oren. In 1789 werd het hart van prinses deLamballe gebakken en opgegeten. Dit zijn uitzonderlijke gevallen maar ze hebben niettemin nog altijd een aparte plaats in de voeding van de primitieve mensen.

Bereidingen

De lever werd altijd gebakken de dag na het slachten, wanneer de slachter het varken kwam versnijden en pekelen. Moeder bakte de lever in wat vet en met veel ajuin.

De varkenskop werd gekookt in water met zout, laurier en een ui doorprikt met kruidnagel. De kop werd gepeld en in stukjes gesneden. De stukjes werden overgoten met het vette kookwater. Met al de gelatine erin stelde het mooi op het vlees. Dit heette kopvlees.

De fijnere versie heette “kipkap”. Hiervoor werd het kopvlees fijn gehakt en werd er azijn toegevoegd aan het kookwater. Zo’n plak kipkap bij een

bruine boterham smaakte goed af met wat mosterd erbij. De kipkap werd in aardewerken kommen gegoten.

De Limburgers maakten balkenbrij van varkensbloed, slachtafval kruiden, kop en boekweitmeel. Ongeveer dezelfde samenstelling, maar dan in darmen, heette pens of beuling.

Kerstmis 2003

Ad van Eijl-van de Klashorst

Geen kerstklokken, geen engelenzang,
Geen herders op de velden,
Geen koningen op hun kameel
Die 't Kerstverhaal vertelden.
Maar rook en bommen, luchtalarm
En puingeworden steden.
Dat was het afgelopen jaar
De boodschap van de vrede.

Die vree kwam terug, de mensen blij
En men begreep alras
Dat ondanks al het klatergoud,
Hoe broos die vrede was.
Wij feesten en genieten
En 't is ons glad ontgaan
Dat we zorgeloos verder leven
Maar dansen op een vulkaan!

Nederlandse benamingen voor kalendermaanden

Herman Janssen

Januari	Louwmaand	
Februari	Sprokkelmaand	
Maart	Lentemaand	
April	Grasmaand	
Mei	Bloeimaand	
Juni	Zomermaand	
Juli	Hooimaand	
Augustus	Oogstmaand	
September	Herfstmaand	7ber
October	Wijnmaand	8ber
November	Slachtmaand	9ber
December	Wintermaand	Xber

Latijnse benamingen voor kalenderdagen

Herman Janssen

1 Primo	12 Decima Secundo	22 Vegitima Secundo
2 Secundo	13 Decima Terio	23 Vegitima Tertia
3 Tertio	14 Decima Quarta	24 Vegitima Quarta
4 Quarto	15 Decima Quinta	25 Vegitima Quinta
5 Quinto	16 Decima Sexta	26 Vegitima Sexta
6 Sexto	17 Decima Septa	27 Vegitima Septina
7 Septino	18 Decima Octava	28 Vegitima Octava
8 Octavo	19 Decima Nona	29 Vegitima Nona
9 Nono	20 Duo Decima	30 Tricesima
10 Decimo	21 Vegitima Primo	31 Tricesima Prima
11 Undecimo		

Over kerkenbanken pachten, te communie gaon, bidden, wijwaoter en nog meer...

Fons Willemsen

Wè ist 'r toch veul veranderd! Ik doe m'n klèèn communie mee m'n acht jaor. Ge moogt in de kerk nie praoten. 't Ging zo; ge kwaamt de kerk in en het wijwaotersvat was altijd goed gevuld. Dus eerst een kruiske maoken. Dan heel stil naor veuren lopen. Daor had'de aon wirskaante de kinderbanken: links de meiskes en rechts de jongens. Zo zaten ze als ge de kerk binnenkwaamt. 't Was een schoon gezicht. Aon de linkse kant zaten de vrouwen, allemaol mee een hoedje of een muts op. En rechts de mannen, allemaol den hoed en de pet af. 'n Schoon gezicht vond ik dè!

Te communie

Ik, Fonske, ging m'n communie doen. In die tijd – ik spreek van 1928 – had de kerk van Uilecoten een communiebank uit den hele. En nog wel een van marmer! Daor lag een schoon geborduurd kleed over, zeker wel zeuven of acht meter lang, misschien wel langer. Ge moest op oew knieën gaon zitten op die bank. Dè was kou man, die stenen bank, en hard ook! En ge moest mee oew handen onder dè kleed. Als de priester kwaam, moest'e oew tong uitsteken. Hij lee daor dan de Hostie op; heel netjes, want niemand mocht aon die Hostie komen als alleen de priester. Mee gevouwen handen ging'de naor veuren en mee gevouwen handen kwaamde netjes terug naor oew plaots. Tegenworig is't nie netjes meer. Ge meugt de Hostie mee oew hand naor de mond brengen. Dè is nie erg, maor Jan en Alleman mag vort de Hostie aanbieden. En ook nog's: vruger moogde vanaf twaalf uren 's nachts nie meer eten of drinken als ge den andere mèèrgen te communie wilde gaon. Tegenworig gewoon wel vlak veur dè ge naor de kerk gaot. De'r is veul veranderd!

Plaotsen pachten

Vruger moesten mensen plaotsen in de kerk pachten. Laoten we 't daor 's over hebben. Ik mocht mee ons moeder mee naor de kerk gaon luisteren

toen d'r weer plaotsen verpacht wieren. Jao, die wieren mee opbod aon de man gebracht! Op plaotsen veur in de kerk wier flink gebooiën. En ikke maor luisteren. Dè ging hard tegen mekaor in en die het meest booi, dè was de man. Ze begonnen langs de mannenkant. De eerste plaots wier ingezet en ten leste verpacht veur zestig gulden en de volgende veur nie veul minder. De goei plaotsen brachten allemaol zo rond de veertig gulden op. Als ge wijer in de kerk naor achteren kwaamt, dan waoren daor de plaotsen tien gulden tot ene rijksdaolder. Zo ging dè hetzelfde aon de vrouwenkant. Ge had ook nog èrmenbankskes! Doar moogde veur niks gaon zitten. Ge moet nie vraogen hoe dè ge dan moest zitten. 't Waoren banken zo maor zonder leuning in de rug. Ge kon op oew knieën zitten of op oew gat en meer nie. En zonder geld kwaamde toch nie weg, want ze kwamen mee een buizeke rond aon ene lange steel. Dè was werk van de kerkmisters. Ge dee ene cent of ene sjoe in dè zakske. Ene sjoe was twee en een halve cent. In die tijd was dè veul, als ge weet dè normaol maor 'ne gulden per dag verdiend wier. En als ge weet dè naor de kerk gaon móést, willen of nie.

Biechten en bidden

Zo ook mee te biechten gaon. Ik had er niks op tegen en nog nie. Het gebeurde meestal 's zaoterdags naor de middag. Als ge maor geen pech had! 't Waoren meestal dezelfden die 't veuls te lang lieten duren. Als die in den biechtstoel zaten, goeie mèèrgen, tién minuten! Die dee'en zeker veul verkeerd? Tegenworig hoefde nie meer te biechten. 't Zijn vort allemaol goei. En de meeste denken dè ze ook nie meer naor de kerk hoeven ook. Of ze hebben er genen tijd veur. Dè's wel erg, genen tijd hebben veur ene keer in de week naor de kerk te gaon. Vruger gingde elke zondag en ook nog naor 't Lof en meestal ook nog de relikwie van enen heilige vereren, bijvoorbeeld die van den heilige Bernardus. Maor ander heiligen waoren d'r ook zat. Bidden kunnen ze, denk ik, vandaog ook nie meer. Zeker weten dat er genog mensen zijn die 't Weesgegroeetje nie meer op kunnen zeggen. Ge meugt van mèn gerust weten; wie nie bidt, al is't maor een bietje dat'ie bidt, kan ook nie vraogen. En wie nie kan vraogen, zal ook nie krèègen. Dus laot mèn maor bidden. Dè is me van thuis uit meegegeven en daor

neem ik den tijd veur. Ge hoeft 't nie te geloven als ge nie wilt, maor den heiligen Bernardus is veur mèn enen groten heilige. Dè heb ik zelf ondervonden. Geloof kunde niemand geven. Daor zijn d'r veul die denken dè ze nie meer kunnen bidden. Dè's erg. Maor als de nood aon de man komt dan zulde zien: ze bidden dan Onze Lieven Heer van zijn kruis.

Zondagsrust

En nou nog iets. Veur mèn is de zondag nog enen dag om te rusten. Als ge zes daogen hebt gewerkt, dan meugde de zeuvenden dag wel veur oew eigen hebben om te doen wè ge gèeren doet. Maor nie werken. Dè wil zeggen: geen gedwongen werk. De meesten van de mensen lijken nie te weten dè ge eigenlijk op zondag nie moogt werken. D'r wordt nie meer naor gekeken. Toch is de zondagswet echt nie afgeschaft! D'r worden wel meer wetten nie meer naogelèefd. In 1950 wier de zondagswet nog wel in ere gehouwen. Ik weet nog heel goed dè Pastoor van Steen 's zondags van de preekstoel afriep dè de boeren mee dispensatie mochten gaon hooien. Het was veul nat geweest en nou scheen de zon. De pastoor zegt'r niks meer van. De mensen zuken het zelf uit!

Kerklopers

D'r hoeft zoveul nie meer. Wè hoeft'r nog wel? We weten 't zelf nie meer. We vraogen: motte nog naor de kerk? Motte nog bidden? Vruger gingen de mensen veul naor de kerk. Denkt nou nie dè al die kerklopers altijd goei zijn. 't Is wel eens anders. D'r zit overal kaf onder. Toen ik een jaor of tien was, ging ik eens de kerk uit. D'r liepen een paor ouwere vrouwen veur mèn. Die sopten hun handen in 't wijwaotersvat dè goed gevuld was. Toen ze een kruiske sloegen en mèn ook nog nat sprenkelden, zei de een tegen de ander: "In de naam van de Vaoder en de Zoon en de Heilige Geest..., zeg, hedde dè gezien? Ze had toch weer enen andere jas aon, Amen!"

De volgende keer gaon we 't eens hebben over die zondagswet. Daor kan ik nog gekke dingen over vertellen. Niet te geloven!

Merkwaardigheden (37)

Antoon van Tuijl

Onlangs bezorgde Fon de Rooy ons een wel zeer merkwaardige catalogus. Wij keken onze ogen uit. Hebt U ooit gehoord van een echte Baarlese vereniging met de naam: “Neerhofvrienden van Baerle”? Voor mij was deze naam volslagen onbekend. Aan de woordkeuze en de schrijfwijze van de plaatsnaam te zien, is deze catalogus al heel wat jaartjes oud. Het boekje gaat over een “Groote Meeting-Tentoonstelling voor Konijnen, Kippen en Duiven”. Die werd gehouden op “Zondag 24 en Maandag 25 November 1929”. U ziet het; men schreef de dagen en maanden nog met hoofdletters.

Vreemde rassen

Dit boekwerkje is buitengewoon interessant als je het doorneemt om te zien wat de “Neerhofvrienden” ten toon stellen. Wat dacht U van een Dendermondsche witte voedster of een Beversch blauw konijn? Wener witte rammen hebben ze er ook en Vlaamsche reuzen. Je kunt op deze tentoonstelling ook duiven bekijken en niet te weinig. Ze hebben er bijvoorbeeld heel veel Reisduiven in de kleuren: zwart, vaal, lichtgestreept, blauw, blauwkras, licht, donker witstaart, donkergeschelpt, donkerbont en witpen. Bij de andere duivenrassen komen we namen tegen als: Montaubans, Kroppers, Hanchecks, Tuimelaars en Pauwstaarten. In de afdeling van de kippen vinden we: Islanders, Kempische kippen en hanen, Zwarte austrolofs en de bekende Witte leghorns.

Reclame

De tweede leuke kant van dit boekje is het complete overzicht van het Baarlese bedrijfsleven dat je er in tegenkomt. Het staat namelijk vol met advertenties. Aardappelhandel Constant Olieslagers, Groenten en Vruchten van Eug. Leemans, Café “De Druiventros”, Lunchroom Nies Couwenberg, Magazijn “St. Joseph”... Kent U ze nog? Voor tabak mag nog ongeremd

reclame gemaakt worden. Wat dacht U van: "Loots' Tabak, de Beste! Eens geprobeerd; altijd begeerd". Léon van Haeren en Delahaut zijn heel duidelijk. Zij adverteren met: "Niettegenstaande alle reclame onzer Concurrenten, houdt ieder aan onze Tabak en Sigaren. Baarle's Roem is overal bekend". We drukken hierbij een advertentiepagina af om U een nog betere indruk te geven.

DIRK STRUIJS & ZOON - DORDRECHT

Distillateurs, Likeurstokers en Wijnhandelaren

Vertegenwoordiger:

J. ELSAKKER

Torenstraat 23 — Breda.

Extra fijne Moutwijnjenever, Citroenjenever, Brandewijn en bitter - clixers voor de fijnproevers.

VRAAGT

de lekkere, zoete Wijn „Tours Château St. Luc.”

Verkrijgbaar bij:

EMMA LOOTS

Brabant's Hof — Baerle-Hertog

HUIS JACQUES NEEFS N. V.

Wijn- en Likeurhandel

Keizerstraat 3 Anwerpen Tel. 368 - 66

Daniël Visser & Zonen - Schiedam

Distilleerderij „DE GRAUWE HENGST”

Opggericht 1714.

Proeft onze Dranken en fijne Likeuren.

Specialiteiten voor dezen Winter

RUMPUNCH, RHUM, COGNAC, ADVOCAT.

Depôt in België: Antwerpen 12 Vlaamschekaai
Telefoon 768,54

Rijmen

Het wordt helemaal prachtig als ondernemers zich in dichtvorm aanprijzen. Het spel met hun naam in het gedicht is aandoenlijk. En het moet koste wat het kost rijmen! Kijk zelf maar naar de twee voorbeelden.

De tentoongestelde dieren worden beoordeeld. Er zijn prijzen te verdienen. Die worden door allerlei bedrijven en personen beschikbaar gesteld. Beide "WelEdelAchtbare Heeren Burgemeesters" schenken een hoofdprijs; bronsvergulde medailles!

Wij kennen onze plaatselijke drukkerij onder de naam Emiel de Jong. In 1929 was Emiel (vader van Joep de Drukker) nog te jong om

het bedrijfje te leiden. Vermeld staat dan ook: "Deze catalogus is gezet en gedrukt ter drukkerij Wed. T. de Jong en Zn. Baarle-Nassau".

Mocht iemand onder onze lezers ook over informatie beschikken over de "Neerhofvrienden" dan zouden wij die graag eens inzien. U weet dat U op woensdagavond terecht kunt in het Heemhuis.

Precies tegenover de Kerk
 Is voor iedereen 't werk.
 En je kunt uitzoeken maar
 Habak, Sigaret en Sigaar
 De klompen voor elken voet
 En voor Dames en Heeren, als 't moet
 Wie last heeft van eksteroogen grof,
 Wel, die koopt er een schoone slof.
 Alles is prima en goedkoop
 Luister naar dit woord; dat is de hoop
 van P. de Waal, Nieuwstr., Baarle.

Wed. P. Olistlaegers & Zoon

De naam van Olistlaegers is beroemd,
 Op gebied van Luchtvaart steeds genoemd.
 Jaren lang reeds Is het 'parool geweest:
 In den hoek van den Singel is het feest.
 Daar hebben ze Lager- en Pilsenerbier,
 Daar heeft men Altijd veel plezier.
 De burger komt er En ook de boer
 's Zondags altijd Groot rumoer.
 Je snapt het wel, waar het nu is;
 Je loopt voorwaar nu niet meer mis.
 Telefoon aan - Sluiting dag en nacht!
 „Hof van Holland" is de naam zoo zacht.

Aanbevelend
 Wed. P. Olistlaegers & Zoon.

De Huismus

Piet van der Flaes

Dit fragiele vogeltje komt niet alleen in Europa voor, maar ook in Azië en Amerika. In Australië zijn de mussen ingevoerd. Bij een van de laatste vogeltellingen in Nederland werd een flinke achteruitgang geconstateerd. Hun aantal zakte onder het miljoen exemplaren. Ik zelf heb mooie herinneringen aan deze altijd vrolijke, kwieke allesdurvers.

Voedselaanbod

Wanneer vroeger een paard ergens zijn behoefte deed, kwamen de mussen daar in groten getale op af. Binnen de kortste keren was de hele hoop “vijgen” ondersteboven gekeerd. Al het eetbare werd geconsumeerd. Als zo’n hoop door een nijvere burger opgemerkt werd en op de schop meegenomen om in de tuin te worden gedeponeerd, dan volgde de hele bende mussen en ter plaatse onderzochten ze de hoop tot er niets meer te peuzelen viel. Vooral in harde winters, waarin vanwege het beperkte voedselaanbod vele mussen omkwamen, waren paarden- vijgen voor deze vogeltjes een kwestie van overleven of dood gaan.

Mussenklem

In de Crisisjaren – na 1930 – werd door de plaatselijke Boerenbond-winkels een speciale vogeltjesklem op de markt gebracht voor een luttel bedrag. Zo’n klem bestond uit ijzerdraad dat verkoperd was. Men kreeg twee cent voor een gevangen mus. Ik kocht er ook zo’n klem, maakte een beetje ruimte sneeuwvrij, spande de klem, plaatste een stokje schuin in de grond, zette daar een kolenzeef schuin tegenaan, bond een touwtje aan dat stokje en ging in de stal zitten met de deur op een kier. En nu maar geduldig wachten. Het was niet koud in onze schuur, want er stonden enkele eierbroedmachines. Ja hoor, daar kwam een vogeltje in de buurt. Ik trok op het juiste moment aan het touwtje en ving een merel. Hij bloedde aan een pootje. Mijn vader, die het zag gebeuren, nam het diertje van mij over en

zei: "Ik zal je zakgeld met een dubbeltje per week verhogen als ge mij belooft geen vogeltjes meer te vangen." Hij gooide de merel in de lucht en deze zocht een goed heenkomen. De klem werd door hem op een kapblok gelegd en deskundig gemold.

Jaszaknest

Dat huismussen vooral in de buurt van de boerderijen verbleven, is te begrijpen. Veel kinderen spaarden brood en aan de kruimels aten de mussen zich het buikje rond. Ook strooide men graan voor de kippen en krielkippen op het erf. Er was een zoektocht voor nodig om er achter te komen waar die hun eieren legden. Het gebeurde dat ze in het voorjaar ineens met een bende kuikens achter zich aan het erf op kwamen wandelen. Bij ons thuis

Dit zijn de soorten mussen die bij ons voorkomen. Het verhaal gaat over nummer 4, de huismus. De prent komt uit het antiquarische "Leven der dieren", van A. E. Brehm.

1) Rotmuisch (*Pestus yessoicus*), 2) Halsbandmuisch (*Pestus hispaniolensis*), 3) Ringmuisch (*Pestus montanus*), 4) Huismusch (*Pestus domesticus*), 1/2 v. d. ware grootte.

hadden we een kuikenbroederij. We kweekten ook kuikens op tot leghennen. Deze zaten overdag in een kippenren, afgemaakt met kippengaas. Altijd werd ergens wel wat voeder gemorst. Af en toe smeed mijn vader “per ongeluk” een handvol over de afrastering. Een hele bende mussen zat te wachten op zo’n armgebaar. Ze wisten precies het tijdstip van voederen. Dan stortten ze zich naar beneden om hap snap dit voedsel naar binnen te werken. Hun buikje rond, spoedden ze zich dan naar hun onderkomens. Waar broedden ze dan? Veelal onder de muldenpannen van de boerderij. Maar ook in schuur en karkot zaten vaak nesten. Mijn vader had in het kippenhok een oude jas hangen. In een van de buitenzakken bouwde een mussenpaar eens een nestje. Twee of drie maal per jaar bracht het hier een broedsel groot. Op een zekere dag was die jas verdwenen en hing er een kasteelmennekensjas (landlopersjas) voor in de plaats. Deze was aan de buitenkant bruin en aan de binnenzijde geel.

Cultuurvolger

De mus bouwt zijn nest niet alleen in jaszakken, maar ook wel in brievenbussen. Zeer graag nestelen ze onder dakpannen en in holle bomen. Het liefst zitten mussen in de nabijheid van de mens. Het zijn echte kosmopolieten en cultuurvolgers. Van april tot augustus broedt de mus tot vier maal toe. Daarbij wipt het mannetje al in februari met hangende vleugels voor het vrouwtje rond. De huismus maakt zijn nestje van allerlei plantaardig afval, pluizen en dons. Ze leggen drie tot acht eitjes met een kleurige tekening. Na dertien tot veertien dagen broeden, komen de kleintjes uit. Die worden eerst gevoed met insecten en later met zaden. Door hun voorliefde voor granen, waren mussen niet zo geliefd. Wanneer ze zich in de winter op de strodaken vermaakten, konden ze die ook flinke schade toebrengen. Dat werd echt niet op prijs gesteld.

Rest me nog te vertellen dat de huismus een standvogel is. Hij gaat dus niet op trektocht. ’s Winters zoekt hij de steden en de dorpen op waar hij altijd wel iets van zijn gading vindt.

Arme Amalia (46)

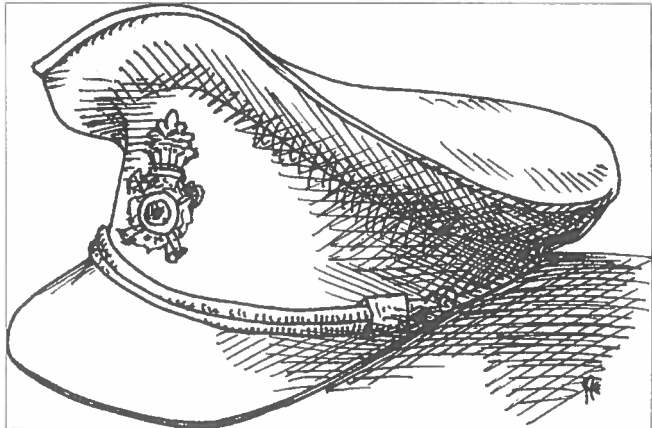
Ook in de voorbije maanden kwamen er weer enkele schenkingen binnen om de verzameling van Amalia uit te breiden. Zoals andere keren vermelden we ze weer met genoegen. We ontvingen:

- een toiletemmer uit de vroegere ziekenzorg
- een oud, maar wel al elektrisch strijkijzer
- dekenklemmen voor een babybedje
- vier kerk- en gebedenboeken
- twee dagmissaals
- een uniform van een Belgische douanier
- een metalen kist met de resten van een verwarmingstoestel (?), opgegraven in de Stationsstraat en waarschijnlijk afkomstig van het Engelse leger
- een serie devotie- en communieprentjes.

Deze goede gaven kregen wij van Mevr. A. van Eyl-Van de Klashorst, J. Verheyen, Gust Haagen (die doorgever was voor Frans Boeren uit Weelde), Ineke van Strijp en de Familie Van Zon.

P.S. Fons Willemsen bracht op een woensdagavond eens een Koninginnepage mee. Het beestje was al dood! We hebben de kleurige vlinder met z'n allen goed kunnen bekijken. Omdat zo'n teer diertje erg vergankelijk is, hebben wij hem niet in de grote schenkingenlijst geregistreerd.

Tot volgende keer!

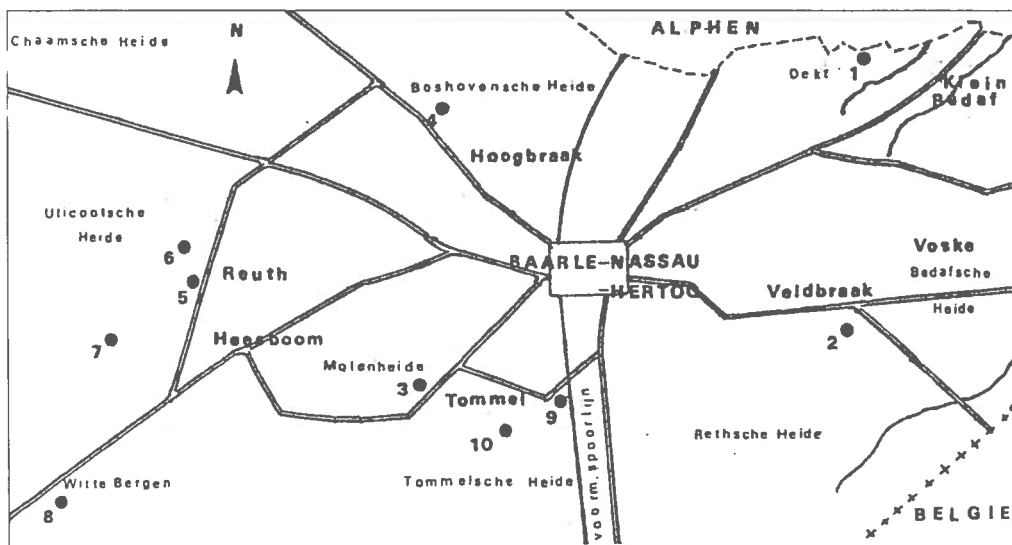

Uitgelezen

Boekbespreking van Christa Derks

Een tijdje geleden las ik een recensie van het boek: De Grafheuvels en Urnenvelden van Baarle-Nassau, Alphen en Riel. Dit boek kon ik bestellen bij de Stichting Brabants Heem. Ik dacht, laat ik eerst eens vragen of Bidoc het heeft. En... "Ja hoor, dat boek hebben wij," zei Heer Jan. Hij stond op en haalde het zo uit het rek.

Ik heb het met interesse gelezen. De schrijver, de Heer J. Verhagen heeft als een detective oudheidkundige documentatie, correspondentie en dergelijke uitgeplozen. Onjuiste beschrijvingen van archeologische vindplaatsen heeft hij weten te veranderen. Onvolledige beschrijvingen vulde hij aan. Niet alle mensen die hier onderzoek deden (rond 1845) kenden

De grafheuvels en urnenvelden in Baarle-Nassau (-Hertog):

1. De Dekt	6. Diericxven
2. BedafscheHeide	7. Wolvenven
3. Molenheide	8. Witte Bergen
4. Boschovensche Heide	9. Donkerstraat (Baarle-Hertog)
5. Reuthsche Bergen	10. Tommelsche Heide

onze streek. Godefridus Hermans, Proper Cuypers en Jhr. Mr. H.F. de Grez woonden hier niet. P.C. Hendrickx, Pastoor W. Binck en predikant Schotel woonden in Alphen.

Waar werd er in opdracht van deze heren zoal gegraven? Onder andere op de Molenheide te Baarle. Dit gebied bestond toen uit heide en stuifduinen. Er werd ook gezocht op Hoofdbraak (nu Hoogbraak), waar Camping Rustoord ligt. De grondwerkers werden “getrakteerd” op jenever. Dat is in nota’s terug te vinden. Veel opgegraven urnen gingen naar het Oudheidkundig Museum in Leiden en ook naar het Noord-Brabants Museum. (Zie ook mijn verhaal in Van Wirskaanten van september 2003). Volgens de Heer Verhagen is op de Baarlese Molenheide geen “Marne-aardewerk” gevonden maar wel op de Molenheide van Alphen. Het boek is vlot geschreven. Het heeft duidelijke kaartjes en illustraties van gevonden voorwerpen. Leent U dat boek maar eens van Bidoc...!

Aanwinsten Bidoc (17)

Lida Luiten

Denk ook eens aan Amalia bij het opruimen van uw boeken, tijdschriften, knipsels, foto’s, bidprentjes, enzovoort en breng op woensdagavond iets voor haar mee. Amalia bewaart uw schenkingen en stelt ze beschikbaar voor de gemeenschap. Wat zij het voorbije trimester zoal in ontvangst mocht nemen?

- Naamklapper doopboek Baarle 1716-1736
- Verzameling van woorden/begrippen in doop-, trouw- en begraafboeken en andere genealogische bronnen (aangekocht).
- Antiek (schenking van mevr. van Eijl)
- Waar hemel en aarde elkaar raken, kapel van Nijhoven (publicatie in samenwerking met onze heemkundekring)
- Midden in de Gemeenschap, 200 jaar Bernardusparochie Ulicoten (publicatie in samenwerking met onze heemkundekring)

Bedankt!

Wat was en wat komt

Terugkijkend,

krijg je gewoon goeie zin als je bedenkt wat voor mooie activiteiten we hadden en hoeveel deelnemers we daarbij mochten verwelkomen. Wees er van overtuigd dat het bestuur hier erg gelukkig mee is.

In de zomerperiode was de tentoonstellingsruimte voor Christa Derks. Zij liet ons klein en fijn tekenwerk en keramische werkstukken zien. Ze kreeg een aardige belangstelling van binnen en buiten Baarle.

Op zaterdag 16 augustus beklommen we onze fietsen voor onze elfde Lokale Heemdag. Het weer zat helemaal mee en de gastadressen ontvingen ons uitstekend. We bezochten: het IJsklokje in Weelde, Museum "Vergane Glorie" van Ad Haneveer, boomkwekerij Verhoeven-Smit en Woonpark "De grens". De picknick bij Wout en Liza was prima en dat mogen we ook zeggen van de uitgebreide koffietafel in Zaal Olympia. Geweldig! Complimenten voor de goede keuzen en de puike organisatie.

De eerste zondag van september is elk jaar bestemd voor de presentatie van onze nieuwe Heemkalender. Een groot deel van de mensen die (met

Presentatie Heemkalender

Geslaagde fietstocht naar aanleiding van het 'Jaar van de Boerderij'.

hun dieren) de kalender bevolken, was aanwezig en mocht de eerste exemplaren in ontvangst nemen. Daarna werd er nog lekker gebuurt.

In Van Wirskaante was al een paar keer wat te lezen geweest over het Jaar van de Boerderij. Op zaterdag 13 september gingen we zelf kijken naar wat Antoon van Tuijl beschreven heeft. Er was zoveel belangstelling dat de groep gesplitst werd om het op de gastadressen hanteerbaar te houden. Wat werden we geweldig ontvangen! En wat is er van een “oud geval” iets moois te maken als er maar aandacht en liefde achter zit. De eigenaren bewijzen onze gemeenschap een grote dienst door dit erfgoed zo mooi in stand te houden. Wij hoorden alleen maar positieve reacties. Het deed de organisatie bijzonder deugd dat de gastvrouwen en gastheren er ook zo'n goed gevoel aan over hielden. “De mensen zijn zo vriendelijk!” zie een van hen. (En dan denk ik: natuurlijk zijn ze dat. Het zijn toch leden van Amalia!)

Opening "Grillige Grenzen"

Eind september gonsde Baarle in de richting van het "Grensincidenten"-weekend. Amalia kon daar fantastisch bij aansluiten. Juist op tijd kregen wij de beschikking over een prachtige tentoonstelling onder de titel "Grillige Grenzen". Dat paste perfect. De opening op zaterdag 4 oktober was zeer goed. Een mooie groep genodigden en leden kon ervaren dat Ludo Helsen, bestendig afgevaardigde van de Provincie Antwerpen, een bevlogen man is die waarde hecht aan historie. Amalia waardeert ook zeer de belangstelling van de beide gemeentebesturen.

En wat hebben we lekker gewandeld! Alleen al het

feit dat het na dagenlange regen juist op zaterdag 11 oktober mooi wandelweer was, maakte de dag al geslaagd. De Strumptroute – wij liepen hem met de klok mee – is zeer de moeite waard door zijn landschappelijke variatie. Wij hebben gewoon lekker gewandeld. Alleen heel af en toe werd er een stukje uitleg gegeven. Dat waren dan meteen gelegenheden om vooruitlopers en achterblijvers weer bij elkaar te krijgen. Ria en Els waren trouw op tijd op de afgesproken plaatsen met koffie, thee, koeken en onze boterhammen. Dat doet deugd op zo'n pauzemoment. Wij danken hen voor

de goede verzorging. En ook hartelijk dank aan de Familie Siemons en de Familie Van Sas die ons “onderdak” verleenden.

Vooruitkijkend,

ontwaren wij onze kerstbijeenkomst op dinsdag 16 december. De werkgroep is druk in de weer met de voorbereidingen. Het wordt heel goed, heb ik horen fluisteren. U hebt intussen de uitnodiging in de bus gehad. Al aangemeld?

Met Kerstmis in beeld, doemt ook Nieuwjaar op. Op zondag 4 januari 2004 zijn alle leden van harte welkom op onze Nieuwjaarsbijeenkomst. Die maken we weer net zo gezellig als we dat al jaren gewend zijn. Zou Marcel ze weer bruin bakken? Dat hoort er wel bij, hè!

Op donderdag 22 januari hebben we een dia-avond rond Bernardus van Clairvaux en de middeleeuwse abdij. Antoon van Tuijl doet het verhaal daarbij. Tijd en plaats verneemt u nog.

De eerste zondag van februari – die valt juist op de eerste – openen wij een nieuwe tentoonstelling. Als alles goed gaat halen we “Toujour l’Amour” in huis. Ja, dat is Frans maar het klinkt toch veelbelovend! Nieuwsgierig? Goed zo!

Dinsdag 17 februari mag u ook al noteren. Wij zoeken nog even naar iemand die een goede lezing kan verzorgen welke aansluit op de “Toujour l’Amour”-tentoonstelling.

Zullen we het hier maar bij laten? Het is al wat! Jawel, geef het maar toe: Amalia zit niet stil!

Activiteitenkalender

December 2003

- Zon 07 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling "Grillige Grenzen"
Zon 07 13.30-16.00 Tentoonstelling "Grillige Grenzen"
Din 16 19.00 Kerstanimatie in 'De Steppe' Baarleseweg Ulicoten

Januari 2004

- Zon 04 10.30-12.30 Open zondag met nieuwjaarsreceptie en tentoonstelling "Grillige Grenzen"
Zon 04 13.30-16.00 Tentoonstelling "Grillige Grenzen"
Don 22 20.00 Dia-avond St. Bernardus in de parochiezaal aan de Nieuwstraat

Februari 2004

- Zon 01 10.30-12.30 Open zondag en opening tentoonstelling "Toujour l'amour", een tentoonstelling over het huwelijk
Zon 01 13.30-16.00 Tentoonstelling "Toujour l'amour".
Din 17 20.00 Lezing 'Bruidssuikers en wittebroodsweken'; gebruiken rond het huwelijk. Lezing verzorgd door mevr. drs. I. Strouken van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur. Plaats: zaal Den Bonten Os.

Maart 2004

- Zon 07 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling "Toujour l'amour"
Zon 07 13.30-16.00 Tentoonstelling "Toujour l'amour"
Din 16 19.30 Algemene Ledenvergadering in de Parochiezaal van Zondereigen; muzikaal intermezzo verzorgd door mevr. Rita Oostvogels
Zon 21 08.00 Vroege vogeltocht
Zon 21 Genealogische dag – Gemeentezaal Ravels-Eel

April 2004

- Zon 04 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling "Toujour l'amour"
Zon 04 13.30-16.00 Tentoonstelling "Toujour l'amour"
Zon 18 13.30-16.00 Erfgoeddag met als thema "Het zit in de familie",
in combinatie met Genealogische dag
Zat 24 13.00 Fietstocht Meerle (Kerk, Vondelstede en eventueel
Gemeentehuis)

Mei 2004

- Zon 02 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling "Toujour l'amour"
Zon 02 13.30-16.00 Tentoonstelling "Toujour l'amour"
Zon 16 05.00 Vroege vogeltocht

Juni 2004

- Zat 05 Extra Heemreis naar Den Bosch (museum Slager)
en museum in Den Dungen
Zon 06 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling "Toujour l'amour"
Zon 06 13.30-16.00 Tentoonstelling "Toujour l'amour"
Don 17 19.00 Avondwandeling

Juli 2004

- Zon 04 10.30-12.30 Open zondag en opening tentoonstelling met
creatief werk van Meindert Derks en ceramisch
werk van Frans van Gils
Zon 04 13.30-16.00 Tentoonstelling met werk van Meindert Derks en
Frans van Gils
Don 15 20.00 Informatieavond over de Westhoek incl. videofilm
over De Eerste Wereldoorlog in de Parochiezaal
van Zondereigen

Augustus 2004

- Zon 01 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling met werk van
Meindert Derks en Frans van Gils
Zon 01 13.30-16.00 Tentoonstelling met werk van Meindert Derks en
Frans van Gils

Vervolg Augustus 2004

- Zon 15 Activiteit van de Werkgroep Speciale Projecten in het kader van de restauratie van de Kapel op het Groeske in Castelné
- Zat 21 09.30-19.00 12e Lokale Heemdag
- Zon 29 t/m din 31 Heemreis naar de Westhoek

September 2004

- Zon 05 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling met werk van Meindert Derks en Frans van Gils
Presentatie Heemkalender
- Zon 05 13.30-16.00 Tentoonstelling met werk van Meindert Derks en Frans van Gils
- Zat 11 en Zon 12 Open monumentenweekend, te organiseren in samenwerking de gemeente Baarle-Hertog
- Zat 18 13.00-20.00 Grensoverschrijdende verbroederingsdag van heemkringen in Merksplas

Oktober 2004

- Zon 03 10.30-12.30 Open zondag en opening tentoonstelling archeologische vondsten
Aandacht voor 100^e geboortedag Pater Ed Loffeld
- Zon 03 13.30-16.00 Tentoonstelling archeologische vondsten
- Zat 16 09.00-15.00 Lange wandeling

November 2004

- Zon 07 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling archeologische vondsten
- Zon 07 13.30-16.00 Tentoonstelling archeologische vondsten
- Din 16 20.00 Diareeks over Baarlese mensen en gebeurtenissen

December 2004

- Zon 05 10.30-12.30 Open zondag en tentoonstelling archeologische vondsten
- Zon 05 13.30-16.00 Tentoonstelling archeologische vondsten
- Don 16 19.00 Kerstanimatie

**Heel
erg
bedankt!**

Rabobank Baarle-Nassau e.o.

voor het opnieuw
ondersteunen van

Amalia

Ook alle andere donoren hartelijk dank!!

van w i r s k a a n t e